

Väylävirasto
PL 33
00521 HELSINKI

20.12.2023

Lausuntopyynnön diaarinumero: VÄYLÄ/6978/04.00/2023

LAUSUNTO

Valtion väyläverkon investointiohjelma vuosille 2025–2032

Kuopion alueen kauppakamari kiittää mahdollisuudesta lausua valtion väyläverkon investointiohjelma vuosille 2025–2032. Tuemme Itä- ja Pohjois-Suomen maakuntien (Etelä-Savo, Pohjois-Karjala, Pohjois-Savo, Kainuu, Pohjois-Pohjanmaa, ja Lappi) sekä Viitostie ry:n kannanottoja.

Kuopion alueen kauppakamari korostaa infran merkitystä rohkeasti kasvavan ja vientivetoisen Pohjois-Savon kilpailukyvyille. Kauppakamari painottaakin muuttuneen geopoliittisen ja -taloustilanteen takia, kansallisesti sekä Euroopalle tärkeän, koko Suomea halkovan **pääväylän – valtatie 5 merkitystä – erityisesti huoltovarmuuden ja kokonaisturvallisuusnäkökulmasta**. Valtatie 5 on erittäin merkittävä sotilaallisen liikkuvuuden näkökulmasta.

Valtatie 5 Leppävirta-Kuopio hankeväli on nostettu Suomen hallituksen hallitusohjelman investointiohjelmaan. **Kuopion alueen kauppakamari esittää, että Leppävirta-Kuopio hankkeelle sekä lennostolle erittäin tärkeälle varalaskupaikalle, osoitetaan rahoitus nopeutetusti, vuoden 2024 ensimmäisessä lisätalousarviossa.**

1. Onko mielestänne investointiohjelmassa kokonaisuutena onnistuttu vastaamaan sille asetettuihin tavoitteisiin ja muuttuneeseen toimintaympäristöön?

Kuopion alueen kauppakamarin näkökulmasta, investointiohjelma ei vastaa valtakunnallisen liikennejärjestelmän tavoitteisiin erityisesti koko Suomen saavuttavuuden ja elinkeinoelämän, työssäkäynnin ja asumisen tarpeisiin.

Vaikka investointiohjelmaa on kehitetty vastaamaan aiempaa paremmin tavoitteisiin, ei kuitenkaan vielä ole pystynyt reagoimaan riittävästi jopa pysyvästi muuttuneeseen toimintaympäristöön. Elinkeinoelämän kansalliset ja globaalit hankinta- ja logistiikkaketjumuutokset vaikuttavat kaikkein merkittävimmin itäiseen Suomeen. Saimaan kanavan kautta kulkeneet logistiikkavirrat ovat siirtynyt Savon ja Karjalan radoille sekä maantieliikenteeseen. Tämän takia **valtatie 5:n ja Savon radan raideliikenteen välityskykyä on parannettava nopeasti**. Lisäksi huoltovarmuuden ja kokonaisturvallisuuden näkökulmasta perusväylänpidon ja kehittämisen rahoitusta tulee kasvattaa.

Kauppakamari edelleen hyvin huolestunut siitä, että valtakunnallisen liikennejärjestelmäsuunnitelman ensimmäinen tavoite koko Suomen saavutettavuudesta ei toteudu: *Liikennejärjestelmä takaa koko Suomen saavutettavuuden ja vastaa elinkeinojen, työssäkäynnin ja asumisen tarpeisiin.*

Investointien kohdistuminen ei kohtele maata tasapuolisesti ja kattavasti eikä nyt huomioi muuttunutta turvallisuustilannetta. On kuitenkin huomattava, että Suomen ja Yhdysvaltojen vasta allekirjoittaman DCA-sopimuksen yksi 15:sta sotilasalueesta, Siilinjärven Rissalla lentokenttä (Karjalan lennosto) sijaitsee Pohjois-Savossa. **Väyläinvestoinnit 2000-luvulla ovat kohdistuneet voimakkaasti (62,5 % kaikista investoinneista) Uudellemaalle, Kymenlaaksoon, Pohjois-Pohjanmaalle, Keski-Suomeen, Etelä-Karjalaan sekä Varsinais-Suomeen.** Pohjois-Savon osuus on vain 2,4 prosenttia.

Tarkasteltaessa investointien jakautumista eri maanteiden pääväylille (toteutuneet sekä investointiohjelmaluonnos vuosille 2025–2032), korotustuvat tiet E18 (1561 M€/31,8 %) ja VT4 (993 M€/20,1 %). **Valtatie 5 osuus investoinneista (331 M€/6,7 %) on täysin riittämätön.**

Suomen huoltovarmuus, puolustus, turvallisuus, sotilaallisen liikkuvuuden parantaminen sekä elinkeinoelämän kilpailukyky edellyttävät merkittäviä panostuksia valtatie 5 laajamittaiseen kehittämiseen.

INFRAINVESTOINTIEN KOHDISTUMINEN																			
M€	yhTEensä	Uusimaa	Kymen- laakso	Pohjois- Pohjan- maa	Keski- Suomi	Etelä- Karjala	Varsinais- Suomi	Etelä- Pohjan- maa	Pirkan- maa	Etelä- Savo	Lappi	Keski- Pohjan- maa	Kanta- Häme	Päijät- Häme	Pohjois- Savo	Uusimaa	Sata- kunta	Pohjois- Karjala	Pohjan- maa
2023-	355	58	1		51			3	163	1	12		55		1				10
2020-2023	2 109	432	177	223	71	3	249	35	98	21	111	2	143	2	122	115	42	87	22
2016-2019	1 039	100	15	99	148	210	21			121	72	45		19			10		
2012-2015	1 375	358	284	37	187	76	65		66	64	23		100			8	77		31
2008-2011	2 312	740	323	238			11	326		142	24	238	5		90	40	9	47	79
2004-2007	1 695	677	91	92	96	248	168	37	57			85	37	18	7		18		
yhTEensä M€	8 885,0	2 365,0	890,8	689,4	552,5	537,0	514,0	400,7	384,0	349,0	327,0	321,7	321,3	295,0	213,0	162,5	156,1	134,0	142,0
%		26,6	10,0	7,8	6,2	6,0	5,8	4,5	4,3	3,9	3,7	3,6	3,6	3,3	2,4	1,8	1,8	1,5	1,6
			36,6				62,5		67,0										
väestömäärä 2022		1 733 033	159 488	416 543	272 437	125 353	485 567	190 774	532 671	130 451	175 795	67 805	169 537	204 521	247 689	70 521	212 556	162 540	176 323
väestömäärä 2021	5 549 599	1 714 741	161 391	415 603	272 683	126 107	483 477	191 762	527 478	131 688	176 494	67 915	170 213	205 121	248 363	71 255	214 281	163 281	176 041
yritysten määrä 2022	435 411	154 178	9 911	26 652	19 225	7 991	41 281	16 452	41 176	10 142	14 248	5 071	12 471	14 688	16 224	4 303	16 770	10 653	13 976
yritysten määrä 2021	434 035	148 540	9 715	25 776	18 724	7 953	40 218	16 206	39 788	9 922	13 818	5 001	12 205	14 291	15 760	4 217	16 458	10 410	13 724
liikevaihto 2021 Mrd€	489,1	232,0	12,3	27,8	15,1	8,4	34,0	11,3	39,1	6,5	14,4	4,9	10,8	11,5	14,2	3,6	16,4	7,9	15,0
vienti 2021 Mrd€	93,2	34,0	3,2	6,0	3,3	2,8	7,6	1,2	8,2	0,7	3,8	1,3	2,0	1,8	2,0	0,2	4,1	1,3	5,0
teiden määrä ELY		9828	4 062	12848	5 163		8 116	8 704	5 412		9 118				16 156				

tie	m€		Investointi- ohjelma 2025-2032		%
	2004-2023				
E18	1326	235	1 561	31,6	
VT2	65	88	153	3,1	
VT3	159	57	216	4,4	
VT4	610	383	993	20,1	
VT5	294	37	331	6,7	
VT6	316	8	324	6,6	
VT8	228	64	292	5,9	
VT9	73	114	187	3,8	
VT11		16	16	0,3	
VT12	279		279	5,7	
VT14	52		52	1,1	
VT15	17	165	182	3,7	
VT19	109		109	2,2	
VT20	26		26	0,5	
VT21		40	40	0,8	
VT22	15		15	0,3	
VT23	13	14	27	0,5	
VT24		8	8	0,2	
VT25	3	106	109	2,2	
VT27		14	14	0,3	
	3 584,6	1 349,0	4 933,6	100,0	

2. Ovatko investointiohjelman perustelut vaikutusten kautta tasapuoliset ja selkeät?

Kuopion alueen kauppakamari mielestä investointiohjelman vaikutusten arviointi on kehittynyt. Kauppakamari on huolissaan siitä, ettei väyläinvestointien aluetalouden vaikutuksia ja niiden painottumista maan eri osiin huomioida riittävästi.

Maakunnassa on huomattavat kone- ja energiateknologian, kaivosteollisuudet, metsäteollisuuden ja elintarvikealat. Lisäksi alueella on kehittyvä matkailutoimiala sekä vahvasti kasvavat ict, terveys- ja hyvinvointiteknologian, vesiteknologian ja biojalostuksen sektorit.

Erityisesti Pohjois-Savossa kasvu on vahvaa ja potentiaalia on kehittyä. Suomen 8. suurin kaupunki, Kuopio on ollut viime vuosina yksi maamme muuttovetovoimaisimmista kunnista, väestömäärä nousi marraskuussa 2023 134.000 asukkaaseen. Pohjois-Savossa, ennen hyökkäyssotaa talvella 2022, tehdyn selvityksen perusteella maakunnan 40 veturiyrittystä ennakoi seuraavaan viiden vuoden investointien olevan yli 1,9 miljardia euroa ja rekrytointitarve yli 2900 henkeä. Nato-päätöksen jälkeen keväällä 2023 kärkiyrittysten **investointisuunnitelmat ovat jopa kasvaneet peräti 2,2 miljardiin.**

Kuopion alueen kauppakamari mielestä investointiohjelman perusteluissa ei riittävällä tavalla huomioida dramaattisesti muuttunutta geopoliittinen tilanne ja aluetalouden vaikutuksia.

3. Miten muuttaisitte investointiohjelmää Liikenne 12 mukaisen liikennemuotokohtaisen talouskehityksen puitteissa ja miten perustelette muutosten paremmat vaikutukset?

Liikenneinfran kehittämiseen ja perusväylänpitoon on nyt investoitava huoltovarmuus-, turvallisuus- ja puolustuskäytökäytöistä. Investointiohjelmassa on huomioitava Itä-Suomen erityisolosuhteet ja edellä kuvatut elinkeinoelämän vaatimukset sekä liiketoimintamahdollisuudet.

2000-luvulla väyläverkon investoinnit ovat kohdistuneet voimakkaasti (62,5 % kaikista investoinneista) Uudellemaalle, Kymenlaaksoon, Pohjois-Pohjanmaalle, Keski-Suomeen, Etelä- Karjalaan sekä Varsinais-Suomeen. Tarkasteltaessa investointien jakautumista eri maanteiden pääväylille (toteutuneet sekä investointiohjelmaluonnos vuosille 2025–2032), korostuvat **tiet E18 (1561 M€ / 31,8 %) ja VT4 (993 M€ / 20,1 %)**. Valtatie 5 osuus investoinneista (331 M€ / 6,7 %) on täysin riittämätön.

M€	Yhteensä	Uusimaa	Kymenlaakso	Pohjois-Pohjanmaa	Keski-Suomi	Etelä-Karjala	Varsinais-Suomi	Etelä-Pohjanmaa	Pirkanmaa	Etelä-Savo	Lappi	Keski-Pohjanmaa	Kanta-Häme	Päijät-Häme	Pohjois-Savo	Kainuu	Satakunta	Pohjois-Karjala	Pohjanmaa	
2023-	355	58	1			51			3	163	1	12		55		1				10
2020-2023	2 109	432	177	223	71	3	249	35	98	21	111	2	143	26	122	115	42	87	22	
2016-2019	1 039	100	15	99	148	210	21			121	72	45		198				10		
2012-2015	1 375	358	284	37	187	76	65		66	64	23		100			8	77		31	
2008-2011	2 312	740	323	238			11	326		142	24	238	5		90	40	9	47	79	
2004-2007	1 695	677	91	92	96	248	168	37	57		85	37	18	71			18			
Yhteensä M€	8 885,0	2 365,0	890,8	689,4	552,5	537,0	514,0	400,7	384,0	349,0	327,0	321,7	321,3	295,0	213,0	162,5	156,1	134,0	142,0	
%		26,6	10,0	7,8	6,2	6,0	5,8	4,5	4,3	3,9	3,7	3,6	3,6	3,3	2,4	1,8	1,8	1,5	1,6	

tie	m€		%
	2004-2023	Investointiohjelma 2025-2032	
E18	1326	235	1 561 31,6
VT2	65	88	153 3,1
VT3	159	57	216 4,4
VT4	610	383	993 20,1
VT5	294	37	331 6,7
VT6	316	8	324 6,6
VT8	228	64	292 5,9
VT9	73	114	187 3,8
VT11		16	16 0,3
VT12	279		279 5,7
VT14	52		52 1,1
VT15	17	165	182 3,7
VT19	109		109 2,2
VT20	26		26 0,5
VT21		40	40 0,8
VT22	15		15 0,3
VT23	13	14	27 0,5
VT24		8	8 0,2
VT25	3	106	109 2,2
VT27		14	14 0,3
	3 584,6	1 349,0	4 933,6 100,0

Kuopion alueen kauppakamari, tasapuolisen aluekehityksen, merkittävästi muuttuneiden logistiikkavirtojen, turvallisuus- ja puolustuksen sekä sotilaallisen liikkuvuuden näkökulmista, esittää perustellusti, että **Suomen hallituksen hallitusohjelman investointiohjelmaan nostetulle valtatie 5 Leppävirta-Kuopio hankeväylille sekä lennostolle erittäin tärkeälle varalaskupaikalle osoitetaan rahoitus vuoden 2024 ensimmäisessä lisätalousarviossa.**

4. Miten kehittäisitte investointiohjelman laatimisen prosessia, sen päivittämistä ja seurantaa?

Kuopion alueen kauppakamari pitää kiittää Väylävirastoa, viranomaistahoja sekä kansanedustajia jatkuvasti kehityttävästä yhteistyöstä. Valmisteluprosessia voidaan parantaa aina avoimuuden näkökulmasta. Olennaista kuitenkin on, että valmistelussa ja hankkeiden toteutuksessa pystytään vielä nopeammin reagoimaan muuttuneeseen toimintaympäristöön sekä elinkeinoelämän tarpeisiin.

Kauppakamari korostaa, että kohteiden valintakriteerejä tulee kehittää läpinäkyvämpään suuntaan. Lisäksi arviointikriteereihin on tarve lisätä vaikutukset elinkeinoelämälle sekä maankäytölle. Tämä edistää merkittävästi elinkeinoelämän uusien investointien suunnittelua, kohdetumista ja toteutumista sekä kuntien maakäytön suunnittelua.

5. Minkä investointiohjelman ulkopuolisten kohteiden suunnittelua tulisi vaikuttavuuden perusteella edistää lähivuosina?

Vertailtaessa Suomen pääväylien väyläinvestointeja 2000-luvulla, painotus on vahvasti Etelä- ja Länsi-Suomeen sekä erityisesti E18 ja VT4 teille. Vakavasta toimintaympäristön muutoksesta johtuen huoltovarmuuden, elintarviketuotannon- ja jakelun, sotilaallisen liikkuvuuden, kokonaisturvallisuuden sekä elinkeinoelämän suurinvestointien näkökulmasta **suunnittelun ja investointien painopiste tulee siirtää Itä-Suomeen, erityisesti valtatie 5:lle ja Savon radalle.**

Kuopion alueen kauppakamari korostaa suunnitteluvalmiuden laajaa merkitystä ja suunnittelukohteiden valtakunnallista tasapuolista jakautumista.

Kuopion alueen kauppakamari esittää

Investointiohjelmaan, prioriteettiluokkaan 1.

- VT 5 Leppävirta-Kuopio

Investointiohjelmaan, prioriteettiluokkaan 2.

- VT 5 Nerkoon ohitustie, Lapinlahti (Valkeinen-Taipale)

Investointiohjelmaan, prioriteettiluokkaan 3.

uusiksi tie- ja rakentamissuunnitelmakohteiksi seuraavia välejä:

- VT 5 Siilinjärvi-Pöljä- Alapitkä

uusiksi yleissuunnitelmakohteiksi:

- VT 5 Juva-Joroinen
- VT 5 Iisalmi-Kajaani
- VT 9 Jyväskylä-Kuopio-Joensuu välejä

6. Miten muuten haluatte kommentoida investointiohjelmaa?

Kuopion alueen kauppakamari kiittää Väylävirastoa hyvästä ja rakentavasta yhteistyöstä.

Kunnioitavasti

Kaija Savolainen
toimitusjohtaja
Kuopion alueen kauppakamari

Kuopion alueen kauppakamari Kuopion alueenkauppakamari on elinkeinoelämän tahtotilan määrittäjä ja muutosvoima, jotta menestymme paikallisesti sekä kansainvälisesti. Kauppakamarin 950 jäsentä Kuopion, Varkauden ja Ylä-Savon alueilta edustavat kattavasti Pohjois-Savon elinkeinoelämää.